

הרשב"א סי' תקע"ג : והוא דאינו גט כשהוא אנוס דוקא כשאנוסיהו שלא כדון וכו' בס"פ המגרש (סג) תנן גט המעושה בעכו"ס פסול ובישראל כשר מפרש בגמרא (דף פח:) דהא דבישראל כשר היינו דוקא כשאנוסיהו כדון אבל אנוסיהו שלא כדון פסול ולשון רבינו שכתב זהו דאינו גט כשהוא אנוס אינו מיושב דמשמע דקאי אחי דקאמר לעיל שהם מסר מודעה ואמר דעו שאני אנוס אינו גט והוא קאמר דהיינו כשאנוסיהו שלא כדון אבל אנוסיהו כדון הוא גט אפי' שלא כדון המודעה והא ליתא דאפילו אנוסיהו כדון נריך שיצטל המודעה בפירוש פדתן בערכין בניטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני והיינו ודאי נאותן שכופין כדון ומפרש רב שסת דעד שיאמר רוצה אני היינו שיצטל המודעה בפירוש אלמא דאפילו אנוסיהו כדון כל שלא ציטל נודעתו צפי' אינו גט לכן יש לפרש דברי רבינו דלפי שהזכיר לעיל שהם אומר גט זה שאני נותן דעו שאני אנוס צו ולכן הני אומר בפניכם שיהא בטל הרי זה בטל דמשמע שהם נאכס עליו אינו גט כתיב דהיינו דוקא כשאנוסיהו שלא כדון ואפילו אומר רוצה אני אבל אנוסיהו כדון עו שיאמר רוצה אני והם מסר מודעה אנוסיהו עד שיצטל הוי גט אחר כן מנאיתי להר"ש בר נחמ' בסו' ה' שכתב בתשובה שלשון זה שכתב רבינו הוא מסודר שלא על נכון דמשמע מדבריו שכל מ"ש למעלה היינו בלא ציטל לא הוי גט וצדיטל הוי גט איירי צמי שאנוסיהו שלא כדון וליתא שהם אנוסיהו שלא כדון אפילו ציטל מתוך האנוס לא הוי גט כשר דהוי גט מעושה בישראל שלא כדון ועוד דמשמע מדבריו דכדון אפילו לא ציטל הוי גט וזה טעמה ג"כ דכדון ציטל דמבטל למודעה ואפי' דארצו והכי ה"ל למיכתב ה"מ כי מסר מודעה אבל בדלא מסר מודעה הם אנוסיהו שלא כדון פסול וכדון כשר ומצוה לכופו וכו' סוף דבר סידור ענינים

הוא דשמה אנוס הוא ואיכא אינשי דידעי באנוסיהו וכל היכא דאנוסי ליה אפי' דלא מסר מודעה ואין נמי לא ידעין באנוסיהו הגט בטל וכדכתב הר"ן בפרק חזקת ומצוהו צ"י ולפיכך טוב הוא שיצטל מודעי לכחלה אפילו במגרש מרצונו אפי' שאינו צריך וכבר כתבתי בסוף סעיף א' דלה' המגיד לעולם צריך לצטל לכחלה אפילו במגרש מרצונו :

והוא דאינו גט כשהוא אנוס דוקא כשאנוסיהו שלא כדון וכולי כתיב צ"י דלשון רבינו אינו מיושב דמשמע דקאי אחי דקאמר לעיל וכולי עד סוף הדיבור אבל למאי דפרישית בסמוך הוא מיושב ומסודר על נכון והוא דהמאי דכתב דלכתחלה טוב הוא שיצטל מודעי ואפילו במגרש מרצונו משום דיש לחוש דילמא אנוס הוא ואפי' דלא מסר מודעה הגט בטל על זה אמר רבא דאינו גט כשהוא אנוס אפי' לה מסר מודעה דוק' כשאנוסיהו

שלא כדון אבל אנוסיהו כדון הוי גט מודעה וכיון שאנוסיהו כדון חין כחן צית מיחוש :

ואם מסר מודעה תחלה כדי לצטלו משמתינן ליה תמה צ"י למה כתב רבינו משמתינן ליה דהא בגמרא לא קאמר תמה צ"י למה כתב רבינו כ"ו כתב ע"ש הר"ש דחין מלקין אלא על המקדש צביחה ולא צביחין וכיון שאין מלקין כל שכן שאין משמתינן דחמירא מנגידא ועוד לקמן בסיומ' קמ"ה כתב על שם הרמב"ם דמכין אותו מכת מרדות ונראה דרבינו לחו מדון התלמוד קאמר דמשמתינן דפשיטא דפטור אפילו ממלקות אלא מפני קלקול ופרישות הדור קאמר דיש להחמיר עליו ומשמתינן ליה וכו' שכתב הר"ש בתשובה ומצוהו צ"י :

ומצוה על כל בית דין שכל מקום וכו' בס"פ המגרש (סג) אבוי השכחיה לרב סמוכים דמיקרו אלהים ודיינים ואין סמוכין בח"ל ח"ל שליחותייהו דבני ח"י מודעה אנוסיהו כדון : **ואם** מסר מודעה תחלה כדי לצטלו משמתינן ליה צ"י כ"ו כתב ע"ש הר"ש דחין מלקין אלא על המקדש צביחה ולא צביחין וכיון שאין מלקין כל שכן שאין משמתינן דחמירא מנגידא ועוד לקמן בסיומ' קמ"ה כתב על שם הרמב"ם דמכין אותו מכת מרדות ונראה דרבינו לחו מדון התלמוד קאמר דמשמתינן דפשיטא דפטור אפילו ממלקות אלא מפני קלקול ופרישות הדור קאמר דיש להחמיר עליו ומשמתינן ליה וכו' שכתב הר"ש בתשובה ומצוהו צ"י :

ועוד דהוא אנוסיהו כדון פסול וכדון כשר ומצוה לכופו וכו' סוף דבר סידור ענינים אלו בזה המקום אינו נכון כלל וטעות סופרים הוא ואין ללמוד ממנו עכ"ל :

ומצוה על כל בית דין שכל מקום וכו' בס"פ המגרש (סג) אבוי השכחיה לרב סמוכים דמיקרו אלהים ודיינים ואין סמוכין בח"ל ח"ל שליחותייהו דבני ח"י מודעה אנוסיהו כדון : **ואם** מסר מודעה תחלה כדי לצטלו משמתינן ליה צ"י כ"ו כתב ע"ש הר"ש דחין מלקין אלא על המקדש צביחה ולא צביחין וכיון שאין מלקין כל שכן שאין משמתינן דחמירא מנגידא ועוד לקמן בסיומ' קמ"ה כתב על שם הרמב"ם דמכין אותו מכת מרדות ונראה דרבינו לחו מדון התלמוד קאמר דמשמתינן דפשיטא דפטור אפילו ממלקות אלא מפני קלקול ופרישות הדור קאמר דיש להחמיר עליו ומשמתינן ליה וכו' שכתב הר"ש בתשובה ומצוהו צ"י :

פרישה (אבל אנוסיהו כדון פירוש כגון שהיה מאותם שמתייבין אותו להוציא כ"פ) : (ח) שבב"ל מקום ובכל זמן ר"ל אפילו בח"ל דליכא מומחים ואפילו בזמן הזה דליכא מומחין אפילו בצרף ישראל מ"ח חן שליחותייהו דקמאי שהיו בארץ ישראל עבדוין ר"ן : (ט) משמתינן כו' הכ"י תמה על רבינו שכתב משמתינן ליה ובגמרא לא נזכר אלא מלקות שהוא קיל משמתינן והטעם מפני שגורם להיות ממורים שהרי הגוי הגט לידה ותנשא ואחר זמן יצאו עדים שיצטל בפנייה או שסר מודעה בפנייה קודם שכתב הגט ונמצא פולד ממור ואפילו ציטל המודעה בשעת התייבשה אפילו הכי מנגדינן ליה דיש לחוש שמה איכא ידיעה במודעה ולא ידעי בציטול ועד"ר :

(י) ואם אנוסיהו כו' אלא לפוסלה לכהונה פי' משום דעכו"ם חין מן התורה לכופו את ישראל דין לגט כדכתיב בפנייהם ולכן חייב גט להעירה לאחר ומה שפוסלה לכהונה משום דגורו אנוסיהו דין דעכו"ם משום אנוסיהו כדון דישאר דחתי למימר דשם גמי אינו פסול לכהונה והתם אפילו גטע מעליא הוא אבל שלא כדון משום כדון דישאר דלא מחליף שלא כדון אשטו דכדון וחי חמרת מחליף בשלל כדון דישאר דאחי למימר התם גמי דלא פסול לכהונה ובחמרת פסול לכהונה ואלא כדון דישאר גופיה גורה אשטו כדון דישאר וגורה לגורה לא גורין : ושלא כדון דישאר וכן כדון דעכו"ם דפסול לכהונה איירי נמי שאמר רוצה אני וגם ציטול המודעה אפי' מסר ומתנייה רב שאנוסיהו ע"ז דלכ"ל לא הוי אפי' ריח הגט כ"פ) :

אלו בזה המקום אינו נכון כלל וטעות סופרים הוא ואין ללמוד ממנו עכ"ל :

ומצוה על כל בית דין שכל מקום וכו' בס"פ המגרש (סג) אבוי השכחיה לרב סמוכים דמיקרו אלהים ודיינים ואין סמוכין בח"ל ח"ל שליחותייהו דבני ח"י מודעה אנוסיהו כדון : **ואם** מסר מודעה תחלה כדי לצטלו משמתינן ליה צ"י כ"ו כתב ע"ש הר"ש דחין מלקין אלא על המקדש צביחה ולא צביחין וכיון שאין מלקין כל שכן שאין משמתינן דחמירא מנגידא ועוד לקמן בסיומ' קמ"ה כתב על שם הרמב"ם דמכין אותו מכת מרדות ונראה דרבינו לחו מדון התלמוד קאמר דמשמתינן דפשיטא דפטור אפילו ממלקות אלא מפני קלקול ופרישות הדור קאמר דיש להחמיר עליו ומשמתינן ליה וכו' שכתב הר"ש בתשובה ומצוהו צ"י :

ועוד דהוא אנוסיהו כדון פסול וכדון כשר ומצוה לכופו וכו' סוף דבר סידור ענינים אלו בזה המקום אינו נכון כלל וטעות סופרים הוא ואין ללמוד ממנו עכ"ל :

ומצוה על כל בית דין שכל מקום וכו' בס"פ המגרש (סג) אבוי השכחיה לרב סמוכים דמיקרו אלהים ודיינים ואין סמוכין בח"ל ח"ל שליחותייהו דבני ח"י מודעה אנוסיהו כדון : **ואם** מסר מודעה תחלה כדי לצטלו משמתינן ליה צ"י כ"ו כתב ע"ש הר"ש דחין מלקין אלא על המקדש צביחה ולא צביחין וכיון שאין מלקין כל שכן שאין משמתינן דחמירא מנגידא ועוד לקמן בסיומ' קמ"ה כתב על שם הרמב"ם דמכין אותו מכת מרדות ונראה דרבינו לחו מדון התלמוד קאמר דמשמתינן דפשיטא דפטור אפילו ממלקות אלא מפני קלקול ופרישות הדור קאמר דיש להחמיר עליו ומשמתינן ליה וכו' שכתב הר"ש בתשובה ומצוהו צ"י :

פרישה (אבל אנוסיהו כדון פירוש כגון שהיה מאותם שמתייבין אותו להוציא כ"פ) : (ח) שבב"ל מקום ובכל זמן ר"ל אפילו בח"ל דליכא מומחים ואפילו בזמן הזה דליכא מומחין אפילו בצרף ישראל מ"ח חן שליחותייהו דקמאי שהיו בארץ ישראל עבדוין ר"ן : (ט) משמתינן כו' הכ"י תמה על רבינו שכתב משמתינן ליה ובגמרא לא נזכר אלא מלקות שהוא קיל משמתינן והטעם מפני שגורם להיות ממורים שהרי הגוי הגט לידה ותנשא ואחר זמן יצאו עדים שיצטל בפנייה או שסר מודעה בפנייה קודם שכתב הגט ונמצא פולד ממור ואפילו ציטל המודעה בשעת התייבשה אפילו הכי מנגדינן ליה דיש לחוש שמה איכא ידיעה במודעה ולא ידעי בציטול ועד"ר :

(י) ואם אנוסיהו כו' אלא לפוסלה לכהונה פי' משום דעכו"ם חין מן התורה לכופו את ישראל דין לגט כדכתיב בפנייהם ולכן חייב גט להעירה לאחר ומה שפוסלה לכהונה משום דגורו אנוסיהו דין דעכו"ם משום אנוסיהו כדון דישאר דחתי למימר דשם גמי אינו פסול לכהונה והתם אפילו גטע מעליא הוא אבל שלא כדון משום כדון דישאר דלא מחליף שלא כדון אשטו דכדון וחי חמרת מחליף בשלל כדון דישאר גופיה גורה אשטו כדון דישאר וגורה לגורה לא גורין : ושלא כדון דישאר וכן כדון דעכו"ם דפסול לכהונה איירי נמי שאמר רוצה אני וגם ציטול המודעה אפי' מסר ומתנייה רב שאנוסיהו ע"ז דלכ"ל לא הוי אפי' ריח הגט כ"פ) :

מכאן ועד עשרים שנה בטל הרי זה גט בטל עכ"ל: **כתב** הר"ן דריש הכותב שמה שכתובין בשטרות דביטול כל מודעות אע"ג דכתב וצריך למיכתב דביטול כל מודעי ומודעי דמודעי עד עולם לא סגי עולם לא קאי אלא אביטול מודעי אבל לא אמודעי דמודעי על ביטול מודעא עדיון לא נתבטלה עכ"ל ויש ללמוד מכאן לגיטין לדעת הרא"ש אבל לדעת הרמב"ם והרשב"א אע"פ שלא בטל מודעי דמודעי לית לן בה שכיין שביטול כל הדברים הגורמים לבטל הגט להרמב"ם או פסל עדים להרשב"א שזו אינו צריך להוכיר מודעי דמודעי כנ"ל (ד):

כתוב בסמ"ג בהשולח שנינו שהשליח שנטל הגט להוליד לאשה

שיטל-הבעל לבטל עד שיגיע ליד האשה ואף לאחר שנטלו ק"ל כרב נחמן דאמר שאר ומגרש בו כשיראה ומפרש שם הטעם נהי דנטליה לשליחותיה דשליח גט גופיה מי בטיל לפי לשון התלמוד שאומר כן משמע שאין כח לבעל לבטל גוף הגט עצמו ובקידושין פרק האומר כתוב שם בכל הספרים בטעמו של ר"ן נהי דנטליה מתורת שליח מתורת גט לא בטליה משמע אבל אם בטל הגט בפירוט מודה רב נחמן שבעל וגירסא זו תפס הרמב"ם עיקר בפ"ו ויש לדקדק לפי זה מה מועיל ביטול מודעא שנהגין עתה לעשות בשעת נתינה והלא יש לחוש שביטול גוף הגט ומודה רב נחמן שאינו יכול לחזור לגרש בו וכתב הרמב"ם וז"ל שיאמרו לו העדים קודם כתיבת הגט אמור בפנינו שכל הדברים שנסתרו וכו' ואח"כ אומר להם לכתוב ולחתום וליתן לה ולא יניחוהו לילך עד שיגיע הגט לידה כדי שלא יאבד ויבטלו ונסמך התרומה כתב ר"ב שלאחר שאמר לסופר ולעדים לכתוב ולחתום אינו יכול לבטלו שלא בפניהם כיון שזוהי להם לעשות מעשה וכן משמע: בהשולח לפיכך אם קודם שנגמר הגט או לאחר שנגמר בטלו הבעל לפניו אז אין מועיל ביטול מודעא עכ"ל ודבריו מבוררים דלהרמב"ם משה קאמר שלא יניחוהו לילך עד שיגיע הגט לידה כדי שלא יאבד ויבטלו כלומר ואם יבטלו שוב לא יוכל לגרש בו אפילו אם יבטל המודעות דאיכא למיחש שמה ביטול גוף הגט ושוב אינו כשר לגרש בו ומטעם זה לא הזכיר הרמב"ם ביטול מודעות בשעת נתינה ובתיקון הגט להרשב"א שנסוף גיטין להר"ן כתוב כדברי הרמב"ם ובספר התרומה כתב דביטול דשעת נתינה סגי ומכל מקום נראה דיותר עיקר הוא מביטול דשעת כתיבה וגם סמ"ג בסדר הגט לא כתב ביטול אלא בשעת נתינה גם בהגהות פ"ב כתוב ולכך ראוי לבטל מודעא בשעת נתינה והתוס' בערכין פרק האומר משקלי עלי (כא): ד"ה האין כתבו שנהגו העולם לבטל כל מודעי בשעת כתיבת הגט ובשעת נתינתו וכן כתוב בקונדריסין שהיא הנתינה לבטל מודעות קודם כתיבה וקודם נתינה (ה) ונראה לי דאפילו לדבריהם כל שמבטל מודעא קודם כתיבה ולא יאבד מלפנינו עד שיגיע לידה אינו צריך לחזור ולבטל בשעת נתינה ואיפשר דאפי' בלא יאבד מצרכין ביטול נמי בשעת נתינה גזרה אטו היכא דילא והראשון נראה יותר:

כתוב

בקונדריסין טוב להשביע הבעל בשבועה ובחרם שלא ביטל הגט בשום ענין ושלא מסר שום מודעא ושלא אמר שום דבר שיגרס שום ביטול בגט וזהו יעשה סוחר למסירת הגט בשעת ביטול המודעות עכ"ל ואינו יודע מה תועלת יש בשבועה זו כיון דאפילו יתברר שמסר מודעא כשיבטל עכשו סגי מיהו לדעת הרמב"ם אם יאבד בין כתיבה לנתינה שייך להשביעו שלא ביטל גוף הגט דאם איתא שביטלו אינו יכול לגרש בו וצריך להכתוב גט אחר (ו): אם מסר מודעא על הגט ונתנו לה ואח"כ ביטל המודעא ואמר לה תתגרשי בגט שנתתי לך כתבו רבינו בסיומן קל"ה: כתב הר"ר מיימון נראה ששאל על ראובן שקנס עצמו במאה זהובים לאדון העיר אם יחזיר את השתו ולא יגרסה ואח"כ גרסה דביטול כל מודעי והשיב לא אמרינן גט מעושה אלא כשכפוהו שלא מדעתו דדבר שאינו רוצה לעשו' וכפיהו עד שפשה או הפחידוהו להכפידוהו אם לא יגרש אבל כדון זה שהוא חייב עצמו במה שהוא רוצה לעשות אין לו כפיהו שכל זמן שהוא מגרש ברצונו מגרש ואע"פ שאין בידו להחזירה אם לא יפסיד לא הוה ליה אונס שזהו רצונו היה מתחלה לגרש וברצונו הוא מגרש והקנס שפשה ברצונו עשאו לחזק עצמו לגרש ולא ה"ל אונס וגבי מוציא אשתו משום שם רע אמרינן (גיטין מו): באומר יאסרו כל

פירות העולם עלי אם אינו מגרשך היעלה על הדעת כשיגרסה שנאמר שהיה אונס בעבור הקונס אין לנו לומר כן כיון שברצונו נדר כל שכן כדון זה שכל זמן שאינו מגרש (מחזירה) לא נתחייב בקנס לא יחזירה ואם יגרש לא יפרע ואמרינן בפרק מי שחזו (עד') ע"מ שתתני לי ק"ק זון הרי זו מגורשת ותתן ופסקו המפרשים אפילו לקח המעות בע"כ אין זה אונס שכבר נתראה בזה כל שכן כדון זה ומ"ש רבותינו הגרפתים שאם נשבע ליתן גט צריך שתיראו לו קודם שלא יהיה דומה לאונס סבירא ליה דמתני' דקונס כיון שתלה נדרו בדבר אחר שאמר כל פירות העולם וכו' אין בזה אונס כלל כשגיר' אבל כשנבע לגרש דומ' לאונס שתל' הגט בשבועתו וכדון זה נמי תלה גישו בדבר אחר ואין אונס ועוד אמרינן בפ"ק

לפוסלה לכהונה ואם אנסוהו שלא בדין אפי' ריח הנש אין בו לפוסלה לכהונה אבל אם ב"ד של ישראל כופין אותו ע"י עכו"ם ואומרים לו עשה מה שב"ד ישראל אומרים לך וכופין אותו על כך הוי גט וכתב הרמ"ה דוקא בזה הלשון אבל אם עכו"ם כופין אותו ואומרים לו-תן גט אע"פ שישראל אומר להם לבנו פסול ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דכיון שישראל אומר להם לכופו אפי' אם העכו"ם אומרים ליתן גט כשר:

העדים

דכתובות (ז): דאין אונס בגיטין משמע דכל שיתחייב ברצונו אין כאן אונס עד כאן לשונו (ז): ועיין בתשובת הרשב"א שאכתוב בסוף סי' קנ"ד עיין ברצונו ירוחם כנ"ד ח"א (ח): בתשובת הרשב"א שאלת ראובן בעל לאה וקרובי לאה היו בהסכמה שיגרש ראובן את לאה אשתו ונאחזו זה לזה בקנס אלף דינר ושיגרש לומן קבוע ואחר נתחרט ראובן ומיאן בדבר והללו מתרין בו מצד הקנס עד שהלך לגזר להתפטר עמו ולא קבל ומחמת יראה זו גירש ראובן זה אלא שלא היה בקי למסור מודעא אם נדון גט זה כגט מעושה - תשובה כ"ל שגט זה מעושה ופסול כל שיודעין באונסו אע"פ שלא מסר מודעא שאין מסירת מודעא אלא היכא דסקל וזוי משום דסתמא דמילתא אגב אונסא דזוויגמר ומקני כל שלא מסר מודעא אבל תלויה ויהיב לאו כלום הוא וא"צ מודעא כל דידעין באונסיה ותלויה וגירש אינס גירושין דהא ליכא זווי ואם נפסק לומר כתלויה וזבין הוא זה דכיון שקיבל על עצמו מדעתו קנס אלף דינרין ובכתיבת הגט הרויח ממון זה הוי כמקבל ממון דעלמא לא הוי שאין זה כמקבל ממון אלא כניזול מהפסד ממון וגריע טובא דהפקעת שאר וכסות כדמוכה בגמ' בהדיא דהפקעת דברים אלו דמיפטר מינייהו ע"י הגט לא חשבינן להו כקבלת ממון עוד לו שאלת על נתינת הגט שנטלו הבעל קודם שיכתבו ואחר שכתבו מסר מודעא עליו ועל ביטולו אם יבטל כל מודעא ומסר מודעות אלו בפני עידי הגט והם הלכו עמו ונתנו לה ויש אחרים שמכחישים אותם ואומרים שהם היו שם וראו שנטל כל מודעא והעדים הראשונים שהם עידי הגט מעידים שהם היו שם בשעת מסירה ולא בטל כלל ועוד מעידים שאותן עדים המעידים שנטל לא היו שם - תשובה יראה ודאי דבין כך וכך אינה יכולה לינשא ולא עדיפה משנים אומרים נתגרסה ושנים אומרים לא נתגרסה דק"ל בפ"ב דכתובות (כב): לא תנשא ומ"מ אני רואה שערעורה בעדים החתומים על הגט שחתמו והסכימו לעשות עולה ויותר ראוי לעכש מן הבעל שאין להם יתרון בזה כבעל הלשון ובאמת הדבר מכוער כתב הר"ש בר למח בתשובה בסיומן א' נראה ברור שמה שעכנו האב מלצאת מהעיר אינה כפיה לגבי הבן חדא שאפי' היו חובטים לאב עד שיגרש בנו לא מיקרי עשו' ד שאפילו היה בנו שרמתי האב על הבן לא מיקרי עשו' ועוד שאפי' עכבו המגרש עצמו כדרך שעכבו אביו לא מיקרי עשו' כיון שלא חבשו אותו ולא הכוהו והיה הולך ובה ברצונו בתוך העירונית חוץ לעיר ובלבד שלא יעמיק דירתו ועוד שנראה שדירתו באותו מקום היחה עריבה עליו וכל עיקר לא היה מעתיק דירתו משם אלא כדי לעגן אותה אשה והעיוכוב לא היה אלא כדי שיעמוד בנו לדון וזוין זה אונס כלל וכתב עוד דאונסין שהם אונסא דמנפשיה אינן פוסלין בגט ורואה מדאמרינן בפרק חזקת (מו): גבי תלויה וזבין ודילמא שאני אונסא דנפשה מאונסא דאחריתי וכתב עוד שאם מי שהוא חייב כבדו הזקיקו לגרש גישו גט מפני ב' דברים הא' שלא אנסו בהכחות והב' שאפי' אנסוהו אחרים ע"פ אביו וא"ל אל תסתיר דברי אביך הוי גט משום מצוה לשמוע דברי אביו כיון שלא היו דבריו לעבור על ד"ת והיו כדי להסתלק מן המריבה:

ובכתב עוד שם יש אונס אחר שאע"פ שהוא אנסו בגופו אינו אונסו לגרש אלא שהוא אונסו לעשות דבר א' והוא מעצמו כדי להנצל מאותו אונס מגרש מעצמו וזה אינו קרוי כפיה כיון שלא כפו אותו ממש להוציא ורואה מדאמרינן בירושלמי פרק אלמנה ניונת אמר שמואל אין מעשין אלא לפסולות וכו' ה שמענו שמוציא שמענו שכופין פירוש שמענו שכופין בחמיה דיוציא לחוד וכופין לחוד דכופין ר"ל שהכו אותו ממש לגרש

דרכי משה

גיתן ברצון: (ד) ועיין בתשובת הריב"ש סימן תפ"ב וסימן שכ"ח אם מסר מודעא תחלה ואחר כך בשל"ו איזה לשון כולל לבטל הפעולה שעשה ואימת אינן בשל"ו וה"ל קיים שם בזה: (ה) וכן הוא במדרכי דף תר"ט וכן הוא בסדר גיטין שכתב דחיישינן שמוא מסר מודעא בין כתיבה לנתינה אע"ג שאין מניחין אותו לילך כדברי הרמב"ם מכל מקום לכתחלה עבדינן תירויהו: (ו) ואין נוהגין בשבועה זו דהא דלא שבקינן לצאת בין כתיבה לנתינה ואף אם יצא אפסר דלא חיישינן ברעת ספר התרומה דס"ל דלא יוכל לבטל הגט שיהא בפני העדים והסופר: (ז) וכן משמע בפסקי מהרא"ש סי' קע"ג דהם קבל קנין לגרש אשתו הוי אונס אבל אם שבער עצמו בקנס לגרש חייב בקנס אבד אם עשה הכל בקנין אחר הכל בשל האויל ואין הקנין חל לענין גירושין אינו חל גם כן לענין קנס עכ"ל וע"ש וכך כתב מהרי"ק שורש ס"ג כדברי הר"ר מיימון דכל שבער עצמו בקנס לא מיקרי אונס אלא מיקרי אונס האויל ועשה מדעון נפשו וכן הוא בתשובת הרשב"א שאכתוב בסמוך אבל ב"י כתב בשם הרשב"א בתשובה שמי ששבער עצמו בקנס לגרש וידעין ביה שאינו כוגרש ברצונו אלא שכתירא מפני הקנס הוי גט באונס ופסול אע"פ שלא מסר מודעא: (ח) בסדר גיטין סי' ב"ז ומ"ג כתב דיש לשאול למגרש קודם הכתיבה אם נשבע או נדר לגרש שיתירו לו נדרו: עיין

דרישה

משמתין אותו עד שיבטלה וק"ל - וזוהי נתישב ג"כ רש"י דפי' אהיהו דמגיד רב מאן דמסר מודעא דמיירי בגט מעושה בדין דתמה עליו המ"מ וכו"ב ה"ל משום דקשה ליה דאם לא כן במאי מיירי אי בנאנסוהו שלא בדין אפי' נגידה לא הוה דיניה כיון דשאלה בדין אנסוהו ואי במסר מודעא אגביה שבער ליתן בלא אונס ק' ממ"ט אי הדין נתן לכפותו שיבטל המודע' אם כן שמתני נמי משמתין ואי אין דקין נתן בלא אונס ק' ממ"ט אי הדין נתן לכפותו שיבטל המודע' מיירי דהדין נתן שכוף צריך לנטלו ומיירי דכבר בטלו וכמ"ס התוספות א"כ לא ה"ל להגמלא משמיה רב לסתום אלא לפרש דרב מגיד דמאן דמסר אגב וכבר בטלו אלא דהוי מיירי באנסוהו כדון ואי דהוי מסר מודעא וגם כן כמו שכפר אותו הכ"ז על הגט כן כפו אותו גט כן ענ הביטול ואפי' נגדיה רב וס"ל סתמו דקאמר רב מגיד דמאן דמסר מודעא כאלו פירש וקאמר דמאן דמסר מודעא אגביהו ובעלו - וזוהי נתישב ג"כ הת' שכתבו שם דרב מגיד אף על גב שכבר ביטל דק' מ"ל לתוספות ולפי מה שכתבתי א"ש - וזוהי בעינו תשובת הרא"ש כלל י"ג שפשיב על א' שגדוהו ב"ד על שמסר מודעא על הסליכה שיפס עשו לו והביא ראייה מהא דרב מגיד על מאן דמסר מודעא על גיטא וכתב דודאי לא מיירי באנסוהו שלא בדין שאם כן (לא) הוה מגיד אותו אלא מיירי בגט מעושה כדון והלך ומסר מודעא ובשעת נתינת הגט ביטל כל מודעי כו' דק' מ"ל דמיירי באנסוהו כדון דלמח מיירי בנתן גט מרצונו ומסר מודעא לפני זה וכמ"ס המ"מ וב"י ה"ל וגם ק' מ"ל דמיירי דכבר בטלו אלא דהוי דח"כ לא ה"ל לסתום ממ"ט וכמ"ס ומ"ס כתב נמי דמיירי דכבר בטלו משום דמסתמא כבר בטלו וכמ"ס התוספות א"ש וכו' ה"ל להגמלא רש"י ראייה בלתי תשובה מהא דרב מגיד הא ס"ל דאין הלכה אלא כהרדעי כ"ל וגם עמי מיייתי ראייה מגידא אגביו ושמעתא הסמור דהא תשובתו שם נצ"ו - דבמזון ההוא גם אמר בטול המודעא גור לאסרו והכתיבה עצמו וכתב כתב לבית דין להוציא לשו על הסליכה וכבר כתבתי דבכהאי אורגא כולי עלמא מוירי משמתין וכופין בכל המירמות להוציא המודעות וכללו ולבטלו וק"ל:

חדושי הגהות

הרי"ף ורא"ש שם כן וע"ש כי גרסתם נכונה: ג וע"ש בסוגין (לו): ת"ד אמר לעשרה כתבו וכו': ר ר"ל שאפסידו היו חובטין רבנו עד שיגרש האב לא היתה ב"ה אע"פ שרדכי האב על הבן יותר כ"ש שחבטת או עכבת האב לא הוי כפיה לבן: ה הרב"י קיצר בהעתקה זו ואמרתיה להעתיק הירושלמי למען הבין חד שמענו שכופין דשם בירושלמי על

הוא ויציא ור"ל שנופין אותו לפרוע כתובתה ואם מתוך כפייה זו רוצה לגרש יגרש
 ופירש הרמב"ן כפרק אע"פ והוא דשמואל דאמר אין מעשין אלא לפסולות היינו עיטוי
 ומוחש לגרש דהיינו לישאא דעיטוי הגט וכן נמי הא דתנן גט מעושה שלא כדין פסול
 וזוהי היא שמעשים אותו בגופו לגרש אבל אם עישו אותו בדברים אחרים שהיה
 אין לכופו בהן כגון פריעת כתובה דפריעת ב"ח מלכה ומכין אותו עד שיאמר רוצה
 ונדחיתא בפרק הכותב (פו:) להציל עצמו מאותו גיטוי נחרצה לגרש לא היו גט
 גטש ומיכה מסתברא דה"מ כשכפוחו כדין באתם דברים אחרים כגון הכא שהדין
 תן לפרוע כתובתה ודין כפוחו כפריעתה אבל אם כפוחו שלא כדין כדבר אחר ומתוך
 זה כפייה גירש איפשר דהוי גט מעושה האוי דנקטיה בכופיה דלשכניה לגלימיה הוי
 ג' עכ"ל וכתב עוד ויש אונס אחר אע"פ שהוא אונסא דאחריו אינו אונס בגופו
 וכן שגילה אשתו ממנו מתוך ואינה רוצה להחזירו עד שיגרסה ואינו יכול לכופה
 אין להחזירו אלא או מפחיתו להפסידו ממון ולא מסר מודעה אפי' מסתפק אי ידע
 יתא דמתחת אותו עיטוי גירש הוי גט מעושה וקרויב אני לומר דכיון דלא מסר
 דעת לא הוי גט מעושה ואנב אונסיה גמר ומגרש וב"ג דעת ר"ם שכתב שאם נתן
 דעתו ויגרש שאין זה אונס ואע"ג דאמר ר"ב חזקת (מ:) וי הכוא גברא דאול לקדושי
 מתא וכו' משמע דמתנה דגבולוי מילתה פני ומתבטלת המתנה משום הוכחה לכד
 ר"ב כ"ש בגיטין באונס ממון דהוי הוכחה לטובלי גיטא הא לא מוכחא דהכא משום
 מתנה טמירתה קדמה למתנת האשה הוא דפגי הוכחה והוי כמודעה דמתנה אפי'
 גם מתנתו מתנה בל שלא מסר מודעה א"כ אמאי אמרינן התם דלא קנתה איכי
 לא מתנה טמירתה היכא דמוכחא מילתא דמשום אונס הוא הויא כמודעה אבל אי
 לא מתנה טמירתה הויא מתנתו מתנה ה"ה באונס ממון בגט כל שלא מסר מודעה הוי
 ג' זה היה ג"ל אבל קושטא דמילתא דתלויה ויהיב לא הויא מתנה וא"כ מודעה וכתב
 וזוהי אונס אחר ולא מצינו דומה לו בגמ' והוא שאנכו אחרים הו' כדין או שלא כדין
 וכן או מתחת ואומרים בפירוש שאונס זה לא יסלקוהו עד שיגרש פלוגי אפילו אותו
 לאינו לא היה דינו לגרש אני אומר שאין זה בכלל האונסין אפי' הוציאו להריגה בנו
 דמתו עליו אם הוא לא יגרש אשתו וגירסה להציל בנו כיון שלא מסר מודעה אין
 הגט מעושה כלל שאין העיטוי אלא בגופו ועוד בעד עור (איוב ז) וכל אשר לאיש
 מן נער נפשו ומעתה נשוב לנדון שלפנינו ותמה על עצמך היאך יקרה זה המגרש
 אונס מפני שלא הרשו לאביו לזאת מאותו מקום חדא שלא עכבוהו עד שיגרש בנו אלא
 ג' שיעמוד בנו לדין ועיכוב זה כדין היה שכן הדין נתן למי שרוצה לעגן בנות ישראל
 או לגרום עיגונן לעכבו עד שיגיעו עצמיהם לפני דיינים ועוד שאפילו היה עיכוב
 ה' שלא כדין לא מיקרי אונס כלל שאין זה הצטה ולא הכאה שתקרה אונס ואפילו
 אונס ממון לא הוי כ"כ וכבר אמרנו שאין כל זה בכלל האונסין ועוד שאפי' היה אונס
 מן שלא עישו אותו בגופו ממש אלא באחרים לא הוי אונס כלל ועוד שאפי' נעשה
 אונס בגופו וזוה"כ נחרצה בזה ע"י פדיון אין לך הוכחה גדולה מזה שאין כאן אונס
 ג' שכן שנבררו הדיינים כבר נסתלק אותו אונס . וכ"ע בתשובה הנזכר שהיה דודו
 המגרש בוכה שהיה קשה בעיניו הדבר וא"ל המגרש מה צורך לזכות אני נתן ככה
 ג' הגט ור' יצחק א"ל מה ר"ל בכה שאמרת פרש לי והשיב רצוני לומר כי מאחר שאינה
 ג' אוחי איני רוצה אותה זה ה"ל אינו גורם קלקול כלל בגט ולא במסירתו מפני ב'
 ג' הרי האחד שאפי' אמר צפי' לדודו הריני אונס בגט זה ואי אפשי בו או שאר לשונות
 ג' טעמים בגט אפי' אין גט בטל מפני אותם הדברים כיון שלא היו דבריו לעדים
 ג' מסר מודעה אליהם דבמודעה בעינין שימסור ובעינין נמי שיהיו ב' ושלא בפני עדים
 ג' הרי מודעה אע"פ שהלה מודה לו שמסר מודעה בפניו ואפי' מסר מודעה בפניו
 ג' נמי עד זחד מתפקד הרמב"ן בפ' חזקת וכיון שכן צריך שהיה מסירת המודעה
 ג' מסר דבריו לעדים אבל אם אמר דבריו לאחרים שאינם ראויים לעדות מפני
 ג' דיה או מפני פסול אחר אע"פ ששמעוהו אחרים מספר אותם דברים למה לא מסרן
 ג' ומודעה כלל שאם היה רצונו לטעל הגט מפני אותם דברים למה לא מסרן
 ג' עדים שיהיו שם וספר דרך סיפור וכיון דמודעה בעינין בפני ב' עדים צריך
 ג' דבריו עם הב' וליכא בין מסירה לגט בזה מידי והכי מוכח לישאא דגמרא
 ג' אמרין האי מאן דמסר מודעה אגיטא משמע דבעינין שימסור דבריו לעדים שזכו
 ג' מסירה דשמה משטה דודו היה או דוחכו בדברים שאילו לא היתה דעתו
 ג' עינין עליו במסירת הגט לעדיו היה אומר כן וכיון שלא מסר כן לעדים
 ג' מעשים אותם הדברים בודאי דרך שיחה בעלמא היה אומרין ולא דרך מסירת
 ג' ועוד שהוא לא אמרן מעצמו אלא אחר שראה דודו בוכה ומצטער על
 ג' עושין ולפיכך אמר כן אדרבא נראה שהיה חפץ בגירושין כיון הוא היה משתדל
 ג' וכל המחברים כתבו בנוסח מסירת מודעה שצריך שיאמר כן לעדים ונראה
 ג' רבא דס"ל דגילוי דעתא בניטא מילתא היא מודה הכא דאפי' גילוי דעתא
 ג' הוי דלא אשכחן ליה דאמר גילוי דעתא מילתא היא אלא כשאמר אותן דברים
 ג' עינין ביה הויא דגידל בר רעילאי (בגיטין לד.) א"כ כשהוא מטעל הגט בפני עדים
 ג' אונס שומעין אותו אלא שזודעים בודאי מגילוי דעתו שהוא מטעל אותו כגון
 ג' (ס) דאזתיבו קרי באודניכו וקא רהיט אבתרייהו וס"ל לרבא דכיון שעם
 ג' עינין היה מגלה דעתו בטל גיטא משום גילוי דעתא וכן נמי (ס) הריא
 ג' ר"א לא נסיבנא ר"ח אדר ליהוי גיטא ואמר אנא ר"ח דניסן אמרי שהרי עם
 ג' הוי מדבר אבל דברים שאמר לאחרים כגון זה שהיה מדבר עם דודו אע"פ
 ג' מעשים הדברים כיון שלא היה דברו עמהם אפי' גילוי דעתא לא הוי וכ"ש לדין
 ג' נכחמני דגילוי דעתא לאו מילתא היא שאין כאן בית מחוש. השני שאפי'
 ג' כן לעדים לא הוי ביטול גיטא מפני אותן דברים שה"ר יצחק א"ל פרש
 ג' ד מה ר"ל בכה אני נתן זה הגט והשיב ר"ל מאחר שהיא אינה רוצה אותי אני
 ג' רוצה אותה ופי' ענין זה הוא שזה הלשון הוא סתום שאיפשר שיהיה רצונו בכה
 ג' נתן אותו לפי שאני אונס בו ואין דעתי נכונה בנתינתו ולא נתרתינו כלל
 ג' נכה ליתנו ולפי זה המשמעות היה הגט בטל ואיפשר ג"כ שיהיה רצונו חובה
 ג' עליו לזאת ידי שמים מכיון שא"א להתקיים הזיווג צינינו לגרש כי כן ראוי

לכל בעל ברית שלא לעגן בנות ישראל א"כ לזאת ידי הדברות שנכנסו מפרשים ופייסוני
 לגרש ונאוי הדבר אם לא אעמוד בדבורי או כיוצא בזה ולפ"ז המשמעות אין הגט בטל
 ולפי שהיה הלשון סתום רצה ה"ר יצחק שיפרש לו כיוצא ופירשה לטוב שזלשונות לקיום
 הגט וכיון שהוא פירש דעתו בזה שאמר שאינו רוצה בביטול הגט אלא בקיומו לא
 נבטל הגט כלל וכעין ראייה יש לזה דתנן בפ"ג דנדרים (ח:) סתם נדרים להחמיר
 ופירושן להקל וכו' וכיון שכן הרי הוא נאמן בזה שפי' אותו דבור שר"ל שאם הוא
 אינה רוצה אותו שהוא ג"כ אינו רוצה אותה והרי הן כבעל התל ובעל החריץ (עיין
 מגילה). ועוד שאפי' בלא פירש אין במשמע דבריו מסירת מודעה שלא אמר אלא
 לשון משמעו כעין גילוי דעתא שאינו חפץ בו אבל לא הזכיר בגט שום ביטול אלא
 שאיפשר שמתוך דבריו יהא נלמד וכיון שלא אמר כן צפי' הוי גילוי דעתא בניטא ולא
 מילתא היא וגדולה מזו אני אומר שאפי' היה במשמע דבריו מסירת מודעה ממש כיון
 שחזר בו ופירשה על ענין אחר שאין משמעות מודעה מהני מדין ביטול מודעה והפה
 שאמר הוא הפה שהתיר אלא שאין לנו צריכים לזה עכ"ל. והריב"ש בתשובה סי' קכ"ז
 כתב והאריך בדיני מודעה בכמה חילוקים עיין עליו. ומ"ש שאפילו הוציאו בנו להריגה
 אם לא יגרסה אין זה גט מעושה תמהני עליו שהיאך יעלה על הדעת שממון יהא
 חמיר מחיי בנו (ט) כתב מהר"י קולין שורש ס"ג על דבר הגט שמתחלה נאמר הבעל
 ולנסוף הותר וגירש בביטול מודעות לפי דעתי בלאו למחלוקת שני גדולי הדור בימים
 שעברו וכו' והיבא שהאנס מאנס לעשית ד"א ושוב מתיר מאותו אונס ולמחר מבקש
 ממנו לעשות אותו מעשה עצמו אשר עליו אנס אותו מתחלה מאן לימא לן דלא
 חשיב אונס כיון שכידו לחזור ולאנס אותו בכתחלה וכל שכן באיסור א"א החמור והאנס
 שמעתי שיצא הדבר בהיתר ע"פ רוב חכמי אשכנז אשר היו בימים ההם ובאולי לא
 היה מעשה כזה ממש כי אני בעיניתי לא ראיתי לפום ריהטא ראייה ברורה שיוכלו
 לסמוך עליה על מעשה כזה להתיר איסור כזה וזה שהתיר בודאי שלבו גם בהוראה
 מאד: **כתב** ע"ש אם הוא השליש ממון ביד שליט לכך ואין השליש רוצה ליתן לו
 המעות עד שיגרש לא מיקרי אונס דלא מיקרי אונס אלא הבא לאדם
 מחמת אחרים ולא כשהציא הוא האונס עליו: **וכתב** עוד אשר שאלת היכא
 שאנסו לאחד ליתן גט ויהיה מאותם שאין כופין להוציא ואח"כ נתפייס
 ליתן גט אם מחמת ממון אם מחמת יראה ומכירין לנו שמגרש לאונסו בזה יודע
 שנסתלק האונס כ"ל דודאי עומד הוא בחזקתו הראשונה עד שיתברר לנו שגשתנה
 הענין כלומר שאין ביד האנס לאנסו בכתחלה דאז אין לתלות ולומר מחמת אונס
 הראשון עשה כיון שגשתנה הענין חשבו כדברים שבלב אם בלאו לתלות ולומר שג' ידע
 ידע ע"י יאנסו פעם אחרת כיון שסנה ראשונה הלכה לה ואע"ג דאפשר לומר שעדין יש
 בה ביד האנס לאנסו מ"מ כיון שחשש כמו בקצת אין לנו לבדות מלבנו אונס אחר כדי
 לטעל המעשה הנעשה בפנינו דחשיב כדברים שבלב וכתב ע"ש ואשר דקדקת מלשון
 רבינו משה בענין כפיית המומרים לגרש לפי הנלע"ד יפה דקדקת ולכאורה אין תקנה
 לאשה מומר לפי דבריו ואולי דכה"ג סבר רבינו משה דאפקעינכו רבנן לקידושי מיניה
 ע"י גט זה שנתן המומר בכפייה דמשום עיגונא חשו רבנן טובא עכ"ל ובסוף ה"א
 כתבו הגהות מיי' דשם הר"מ דעבד על דת ואפילו מומר אין כופין אותו להוציא דעב
 למיתב טן דו אבל אם עבר על חרם שהוא כלפי דידה כגון שקיבל עליו בחרם שלא
 להכותה או שלא להקטיטה וכה"ג ועבר כופין אותו להוציא וגרסינן בירושלמי אין
 מעשין אלא לפסולות וכו' משם ראייה שאין כופין אלא במקום שאומרין כופין בהדיא
 אבל אומרין לו חכמים חייבין להוציא ואם תעבור יקראוך עברין סת"ג עכ"ל:
 (ב"ה) ובפ"ב מהלכות גירושין כתבו אותן המומרים ואותן שכופין להוציא בפ' הפדיר פותר
 להכריח ע"י עכ"ל עד שיחרצה ליתן גט בדברי רייני ישראל וצריכים לבסוף שיאמר רוצה אני
 וזכ"ח כתב מומר מכריחין אותו ע"י עכו"ם לעשות מה שיאמר הישראל (י):

כתב מהר"ק שורש ק"כ על יבם המסרב לחלוץ אינו רואה שיהא בדינו
 לכופו אלא ע"ד שכתב בסמ"ק לשום חרם להבדל ממנו עד שיחלוץ
 דבכהאי גוונא שרי אפילו לדברי האומרים דאין כופין לחלוץ וראייה לדבר שהרי
 ידוע הוא שר"ת הפליג לדבר ולאסור לכופו הבעל לגרש בטענת מאים עלי וכתב כל
 המעשה בטענה זו טועה גמור ומרצה ממוזרים בישראל ואפי' בתשובה אשר שם
 האריך לאסור הכפייה בטענה זו כתב וז"ל אך כל רבותי שוו דדבר דגזרו בלאה
 חמורה על כל איש ואשה שלא יהיו רשאים לדבר עמו ולישא וליתן ולהריותו ולהאכילו
 ולהשקותו וללוותו ולבקריו בחליו ועוד יוסיפו חומר כרצונם על כל אדם אם לא יגרש
 אותו האיש ויתיר את הילדה הזאת שבוה אין כפייה עליו שאם ירצה ימצא לו מקום
 וכו' לא ילקה בגופו מתוך נידויו זה אך אנו נתפרש מעליו עכ"ל הרי לך בהדיא
 דאפילו טוענת מאים עלי דס"ל אין כופין ומשיב גט המעושה שלא כדין לפי דבריו
 אפי' כתב שיכולין לגזור ולהבדל ממנו ולהרחיקו בכל מיני ריחוק שאין זה קרוי
 כפייה כ"ש וכ"ש בנדון דידן שהוא מותר לכ"ע אפי' לדברי האומר שאין כופין לחלוץ
 עכ"ל. כתב הר"ן בתשובה בסו' מ"ג עמדתו על עניני ערעור שערער ואמר הבעל
 על שליחות הגט וראיתי שערער ואמר שביטל שליחות הגט במקומות רבים אך
 לא הוכיח דבריו בעדים ולא בשטר וכיוצא בזה הדבר ברור שאין לחוש לדבריו
 וערעורו בטל מדאמרין בפרק חזקת (מ:) אמרי כהודיעי כל מודעה דלא כתב
 בה אכן ידעינן באונסיה דפלניא לאו מודעה הוא ופרכינן מודעה דמאי אלימא
 דגיטא ומתנה גלויי מילתא בעלמא היא כלומר אכן סהדי דודאי קושטא קאמר
 שאל"כ מי הכריחו לגרש ולמסור מודעה אי לא ניחא ליה לגרש לא יגרש אלא
 ודאי קושטא קאמר אלמא דוקא משום דגלויי מילתא בעלמא ואכן ס' די דאנוס
 משום דמה לו לשקר הא לאו הכי לא מהימנינן ליה והא ודאי לאחר נתינת הגט
 ליכא למימר גלויי מילתא בעלמא היא שהרי אין הדבר צידו וכיון שכן הדבר ברור
 שאין לו נאמנות על מודעתו ולא על ביטוליו כל היכא דלא ידעינן בזה ועוד ראייה
 מדאמר בירושלמי דגיטין וחס לומר שמה חתמו בעדים פסולים אינו עשוי לקלקלה
 בידי שמים ב"ד הוא חשוד לקלקלה שמתוך שהוא יודע שאם בל וערער ערעורו
 בטל אף הוא מחתימו בעדים כשרים ואם איתא שלאחר נתינת הגט הבעל יכול
 לערער

דרכי משה

אין בזה בתשובה ובהגהות מרדכי דגיטין דף תרי"ז: (י) כב"י לקמן סי' קמ"א בשם הרשב"א על אחד שמסר מודעה בשליח קבלה ואמר כל הגט שאתן ביד השליח קבלה יהא בטל
 וכשזוהי לכתוב

חדושי הגהות

הוא דשמואל דאין מעשין אלא לפסולות פריך מהא דתנן המדיר את אשתו וכו' יוציא ויתן כתובה הרי דכופין להוציא אע"פ שאין שם פסול ע"ז משני שמענו שמוציא כלומר מזה לא
 הוי רק שווציא אבל שמענו שכופין בתמיה: ו שם בגמרא הכי איתא ההוא גברא אזל לקידוש. אתתא א"ל אי כתבת לי כולחו ניכסי הוינא לך ויא לא הוינא לך כתביניהו לכולהו
 והוא ברא קשישא א"ל ההוא גברא מה תהא עליה א"ל לסהדי זילו אשמורי בעבר ימינא וכתבו ליה והדר כתבוה ניהלה אתא לקמיה דרבא וא"ל לא מר קני ולא מר קני ואמרין
 ורבא לא קניא טיטוס דהויא מתנתא טמירתא ואיהי לא קניא לאו משום דמתנתא טמירתא הויא מודעה לחבירתה אלא משום דמוכחא מילתא דמתנתא אונסא הוא דכתב עכ"ל הגמרא
 וסבר הרשב"ן דמזה משמע דאפילו במתנה דסני בכ"מ בגילוי מילתא בעלמא אפי' אמרינן הכא דמתבטלת משום הוכחה לחוד א"כ כ"ש בגיטין באונס ממון דהוי הוכחה ומשני
 א"ל דהתם אע"ג דקאמר בגמרא דמתנה טמירתא לא הויא מודעה מ"מ בצירוף ההוכחה הויא מודעה והכריח לומר כן דאלת"ה קשיא למה לא קנתה האשה שאם הוא במתנה אפילו
 במתנתו מתנה כל שלא מסר מודעה אע"כ משום דמצטרפים גם המתנה טמירתא להאונס ובלעדי מתנה טמירתא לא אהני האונס וה"ה הכא דהאונס ממון בלעדי מסירת מודעה לא
 אהני הנה הארכתיו קצת לבאר דברי הרשב"ן אף כי דברים פשוטים הם ליועד היות ראיתי יש מתקשים בהבנתם:

(א) [ינמות קוי] קדושין
 נ ע"ש ערכי כ"א :
 (ב) [ינמות כי וס"ג] :
 (ג) גיטין פ"ה (ד) [ס"ג] :
 (ה) [ס"ג נה] : (ו) [ס"ג]
 (ז) [לעיל מ"ז] :
 (ח) [גיטין מ"ב] : (ט) [וע'
 ח"ס ר"ס ו' ד"ה
 יקריב] : (י) [בתום/דגיטין
 פ"ה ד"ה ובע"מ מיימו
 ה"קנ"מ] : (כ) [וע' ח"ס'
 גיטין פ"ה ד"ה ובע"מ
 חובטין] :

יקריב אותו • ק"ח יתירא דהא כח"ב לעיל זכר תמים יקריבנו ומני
 למיכתב יקריבנו אל פתח אהל מועד לרלונו לפני ה' : מלמד שכופין
 אותו • להקריב מה שגדר : עד שיאמר רולה אני • אלמלא היכא דכופין
 אותו עד לאמר מתוך יסורין רולה אני קרינא ביה לרלונו דגמר בלבו
 להקריבו והוא הדין לזכי אס אמר תורה אור
 רולה אני היו זכיני דגמר בלבו להקנות: ויקרא יקריב אותו מלמד שכופין אותו יבול בעל
 דתיהוי ליה כפרה וכי אמר רולה אני
 ודאי בלב שלם קאמר: וכן אתה אומר
 בגיטין נשים • בהך דתנן (כחוב"ה ע"ו)
 ואלו שכופין אותו להוליא מוכה שחין
 ובעל פוליסוס דכופין ומכין אותו עד
 שיאמר רולה אני דונתן מדעתו משמע:
 דלמא • התם נמי כי אמר רולה אני
 גמר בלבו לגרשה דמנה קעביד
 מאחר שפייבזהו חכמים להוליא :
 אלא • רב הונא מסבירא דידיה קאמר
 דמתוך יסורים גמר בלבו ומקי הוליא
 ואיכא תרתי יסורים ומתן מעות דלא
 מפסיד מידי: גט המעושה • שכופין
 אותו לבעל להוליא אס בישראל הוג'
 כשר שפיהו ישראל וכגון דלמא רולה
 אני: בעכו"ם פסול • ואע"ג דאמר
 רולה אני וקא"ס ד' דמקשה דבישראל
 כשר משום דמנה לשמוע דברי
 חכמים ובעכו"ם פסול כיון דליכא
 מנה אגב חונסי' לא גמר (ג) ומקנה
 ומגרש וקשיא לרב הונא דכיון דליכא
 מנה לא מקני אגב חונסי':
 ובעכו"ם • אכ' אנו רונים לכופו על
 ידי עכו"ם ויהיה הגט כשר מלמדים
 אנו לעכו"ם שיאמרו לו עשה מה
 שישראל אומר לך והשתא נמי
 מנה לשמוע דברי חכמים: **התם**
נמי נימא אגב חונסי' גמר ומגרש •
דהא לא מפסיד מידי דומיא דזכיני
שמקבל דמי שדכו דכיון שאשתו שונאתו
ובלא גט נמי לא שערמך אלו וגט זה
אינו אלא להחירה לאחריו לא מפסיד

(ד) **אילימא** מהא דתניא יקריב אותו ז"ל אי מהכא גמר תליו
 תליוהו ויהיב נמי מתנה הוי וההיא דסיקריקון מוכח
 דאיהו מתנה והיי"ר ר"י רולה לתרן דהכא הוי כמו מכה דהא יש לו
 כפרה תחת הקרבן וקויה הכפרה ומניט' כשיב דצטי למיגרמז מינייהו
 הוי נמי כמו מכר שגפטר על ידי כך
 משאר כסוה ועונה חבל אי אפשר
 לומר כן דא"כ גט מעושה שלא כדין
 נמי יהא כשר ובהמגרש (גיטין דף פ"ה
 וש"ס) אמר שמואל דפסול ותרין ר"י
 דכל דבר שהוא מחוייב לעשות הוי
 כמו מכר והכא הרי הוא מחוייב להביא
 קרבן ולקמן נמי מחוייב הוא לגרש את
 אשתו דמיירי בהגהו שכופין אותו
 להוליא חבל שלא כדין הוה כמו
 תליוהו ויהיב דלא הויא מתנה :

יקריב אותו מלמד שכופין אותו •
 לא דמי להא דאמר בפ'
 שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק דף
 מ"ו) חייבי חטאות ואשמות חין ממשכנין
 חותן משום דכיון דלכפרה קאתו לא
 צעי משכני דוקא חטאות ואשמות
 שצאות על חטא לא צעי משכני
 שרולה שמאותו חטא יהיה לו כפרה
 חבל הכא נדר או נדבה חין מכפרים
 והא דקאמר ניחא ליה דתיהוי ליה
 כפרה היינו ממה שגדר שאס לא
 ישלם נדרו עונו ישא והא דאמר
 בתורת כהנים וצבחים (דף ו' וצ"ו)
 הא אמר בפ"ק דצבחים (דף ז') דעולה
 דורון היא ולא מכפרת מקופיח(ה)
 מכפרת מקיבעא לא מכפרת (ט) :
א"ר סברא הוא דאגב חונסי'
 גמר ומקני • וא"ל כיון
 דמסבירא ידעינן דאגב חונסי' גמר
 ומקני אמאי חילטריך קרא גבי קרבן
 למיכתב דכופין אותו וי"ל דאי לאו
 קרא הוה אמנא חע"ג דגמר ומקני

קפ א מיי' פ"ד מהל'
 מעשה קרבנות הוי
 עז סמג לאוין קלא :
 קפב ב גמיי' פ"ב מהל'
 גירושין ה"ל כ סמג
 עשין כ טו"ע אה"ע סי'
 קלד סעיף ה וסי' קנד
 סעיף כה :
 קפב ד מיי' שס וסמג
 שס טו"ע שס
 סי' קלד סעיף ח :
 קפג ה מיי' שס טו"ע שס
 שס סעיף ט :

רבינו גרשום

יקריב אותו דלגבי עולה
 אותו יתירא הוא וקאמר
 מלמד דכופין אותו
 להקריב כשנדר דניחא
 ליה דתיהוי ליה כפרה
 בקרבנו וגמר ונתרצה :
 כופין אותו • ליתן גט
 ליתן שכופין אותו
 להוליא כגון מוכה שחין
 ובעל פוליסוס [כחוב"ה ע"ו]
 נמי סבר • האי מוכה
 שחין מצוה לשמוע דברי
 חכמים שגורו כן
 ותרצה • אלא סברא
 דני אמר תליוהו וזכיני
 חונסי' גמר ומקני : גט
 המעושה ע"י ב"ד ישראל
 כשיתלה עמה בעכו"ם
 (א) שאנס עצמה לגרשה.
 התם נמי נימא אגב
 חונסי' גמר בעל הבית
 ומקני ליה: ומקני לא
 חכמי' דהיינו דגמר
 ומקני ליה : מאי איכא
 לשיטרא אמאי קרקע
 דין הוא דיש לו
 דאגב חונסי' גמר
 ומקני אין ודאי יש
 לו קרקע • והא דרב
 בני מימרא היא
 וזינה עיקר דאינה לא
 משנה ולא בדייתא כי
 אם מימרא בעלמא •

כרתו תלמוד לומר לדצינו הא כיצד כופין
 אותו עד שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם
 דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה ואלא מסיפא
 (א) וכן אתה אימר בנימי נשים כופין אותו עד
 שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם (ב) דמצוה
 לשמוע דברי חכמים אלא סברא הוא אגב
 אונסיה גמר ומקנה מותיב רב יהודה
 (ג) גט המעושה בישראל כשר (ה) דבעכו"ם
 פסול דבעכו"ם חובטין אותו ואומרין לו
 עשה מה שישראל אומר לך ואמאי התם
 נמי נימא אגב חונסי' גמר ומגרש • הא
 איתמר עלה דאמר רב משרשיא דבר תורה
 אפילו בעכו"ם (ז) כשר ומה טעם אמרו
 בעכו"ם פסול כדי שלא תהא כל אחת
 ואחת הולבת ותולה עצמה ביד עכו"ם
 ומפקעת עצמה מיד בעלה מותיב רב המנונא
 (ח) לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית
 מקחו בטל ואמאי התם נמי נימא אגב חונסי'
 גמר ומקני הא אתמר עלה דאמר רב לא שנו
 אלא דאמר ליה לך חוק וקני אבל בשטר
 קנה ולשמואל דאמר אף בשטר נמי לא
 קנה מאי איכא למימר מודה שמואל היכא
 דיהב זוזי וילרב ביבי דמסיים בה משמיה
 דרב נחמן קרקע אין לו מעות יש לו מאי
 איכא למימר רב ביבי (י) מימרא הוא ומימרא
 לרב הונא לא סברא ליה אמר רבא הלכתא
 תליוהו וזכיני וזכיני וזכיני ולא אמרן אלא
 בשדה
 כיון דאינו מתרצה אלא על ידי כפייה פסול הוא לגבי מוכה דזבח
 רשעים הוא קמ"ל שהקרבן נראה : **ג** מעושה בישראל כשר
 בעכו"ם פסול • כסיפא מסיים ובעכו"ם חובטין אותו ואומרין
 לו עשה מה שישראל אומר לך ויש מפרשים דהוי פירושא דרישא
 כינר בעכו"ם פסול (ו) חובטין אותו ואומרין לו כו' ואין נראה
 דא"כ דלפריך ליה הכא מסיפא ליסייעיה מרישא דקתני ובישראל כשר
 דאגב חונסי' גמר ומקני וכי תימא (ז) דבישראל כשר משום
 דמנה לשמוע דברי חכמים דא"כ בעכו"ם נמי אמאי פסול והא
 חובטין אותו לעשות דברי חכמים ונראה לר"י דהכי קאמר
 דבעכו"ם נמי כשר וכגון שאומר לו עשה מה שישראל (ח) אומר
 לך וכן מפרש בהלכות גדולות והכי מוכח בתוספתא דקתני
 ובעכו"ם חובטין אותו ואומר לו עשה מה שפלוני אומר לך משמע
 דעל פי ר' פלוני שהוא חכם חובטין אותו וכשר הוא שהוא
 אומר להם לחובטו וכן משמע (י) בירושלמי דגיטין דקאמר
 התם רב אמר ישראל שטעה כמעשה עכו"ם כשר באומר חיי
 זן וחיי מפרנס תנא ר' חייא עכו"ם שטעו כמעשה ישראל
 פסול ואפי' אמר חיי זן וחיי מפרנס דהא מתני' אמרה כן
 ובעכו"ם חובטין אותו ואומר לו עשה מה שישראל אומר לך
 ולא מה שאני אומר לך והא דאמר בגיטין (דף פ"ה) לפניהם ולא
 לפני עכו"ם כיון שהעשוי על פי דייני ישראל לאו היינו כשהעשוי נעשה על פי דייני עכו"ם (כ) :

דבר תורה אפילו בעכו"ם כשר • דכיון דכדון מעשים כאותן שכופין אותו להוליא דבישראל נמי אי שלא כדון מעשה פסול כדלמא שמואל בהמגרש (גיטין דף פ"ה וש"ס) חין ממשכנין חותן משום דכיון דלכפרה קאתו לא צעי משכני דוקא חטאות ואשמות שצאות על חטא לא צעי משכני שרולה שמאותו חטא יהיה לו כפרה חבל הכא נדר או נדבה חין מכפרים והא דקאמר ניחא ליה דתיהוי ליה כפרה היינו ממה שגדר שאס לא ישלם נדרו עונו ישא והא דאמר בתורת כהנים וצבחים (דף ו' וצ"ו) הא אמר בפ"ק דצבחים (דף ז') דעולה דורון היא ולא מכפרת מקופיח(ה) מכפרת מקיבעא לא מכפרת (ט) : א"ר סברא הוא דאגב חונסי' גמר ומקני • וא"ל כיון דמסבירא ידעינן דאגב חונסי' גמר ומקני אמאי חילטריך קרא גבי קרבן למיכתב דכופין אותו וי"ל דאי לאו קרא הוה אמנא חע"ג דגמר ומקני

הנהגות הב"ה

(ח) גמ' בישראל כשר
 בעכו"ם כ"ל ואות
 ו נמתק : (ג) שם דבר
 מורה אפילו בעכו"ם
 נמי כשר : (ג) רשב"ם
 ד"ה בעכו"ם פסול וכו'
 לא גמר זמג"ש כ"ל
 ותיבת ומקנה נמתק :
 (ד) תוס' ד"ה אלא מהא
 דתניא יקריב : (ה) ד"ה
 יקריב וכו' מקופיח"י כ"ג
 פ"י כפרה מכפרת חבל
 עדיין קפוייה ולפ"ה ע"י
 פ"ק דצבחים : (ו) ד"ה
 גט וכו' כינר בעכו"ם
 פסול כגון אס חובטין
 אותו : (ז) בא"ד וכו'
 תימא דטעמא דבישראל
 כשר : (ח) בא"ד עשה
 מה שישאל פלוני
 אומר לך וכו' דעל פי רב
 פלוני : (ט) ד"ה דבר
 וכו' הוה ליה לאיתוי
 הכא דהא אמר :

(ח) נראה ד"ל שיאנס
 את עולה לגרשה •

לפני עכו"ם כיון שהעשוי על פי דייני ישראל לאו היינו כשהעשוי נעשה על פי דייני עכו"ם (כ) :
דבר תורה אפילו בעכו"ם כשר • דכיון דכדון מעשים כאותן שכופין אותו להוליא דבישראל נמי אי שלא כדון מעשה פסול כדלמא שמואל בהמגרש (גיטין דף פ"ה וש"ס) חין ממשכנין חותן משום דכיון דלכפרה קאתו לא צעי משכני דוקא חטאות ואשמות שצאות על חטא לא צעי משכני שרולה שמאותו חטא יהיה לו כפרה חבל הכא נדר או נדבה חין מכפרים והא דקאמר ניחא ליה דתיהוי ליה כפרה היינו ממה שגדר שאס לא ישלם נדרו עונו ישא והא דאמר בתורת כהנים וצבחים (דף ו' וצ"ו) הא אמר בפ"ק דצבחים (דף ז') דעולה דורון היא ולא מכפרת מקופיח(ה) מכפרת מקיבעא לא מכפרת (ט) : א"ר סברא הוא דאגב חונסי' גמר ומקני • וא"ל כיון דמסבירא ידעינן דאגב חונסי' גמר ומקני אמאי חילטריך קרא גבי קרבן למיכתב דכופין אותו וי"ל דאי לאו קרא הוה אמנא חע"ג דגמר ומקני

מדי כדפרישית : פסול • מדרבנן ולריכה גט אחר ומיהו אס פשטה
 ידה וקבלה קדושין מאחר לריכה גט מזה ומזה : והולה עלמה ציד
 עכו"ם • להחניף לו ולזנות עמו עד שיכריח את בעלה לגרשה :
 מימא אגב חונסי' • דסיקריקון גמר ומקני בעל הבית כיון דיהיב
 ליה זוזי ולא מפסיד מידי דהיינו תליוהו וזכין : מודה שמואל דהיכא
 דיהיב ליה זוזי • זה הלוקח מן הסיקריקון כשחזר ולקח מבעל הבית
 יהב ליה זוזי לבעל הבית דאגב דמקבל זוזי גמר ומקני דהיינו תליוהו
 וזכין חבל בלא מעות לא גמר ומקני דהא רב הונא נמי תליוהו וזכין
 קאמר חבל תליוהו ויהיב לא הוי מתנה : ולרב ציבי דמסיים לעיל •
 במילתיה דרב נחמן דאמר גזלן שהביא ראייה חין ראייתו ראייה ואין
 מעמידין שדה בידו וחוסף רב ציבי חבל מעות יש לו לגזלן שנתן
 לגזלן אלמא ס"ל לרב ציבי דאפי' נתן הגזלן לגזלן מעות לא קנה
 דתליוהו וזכין לא הוי זכיני והוא הדין להך משנה דסיקריקון דאי נתן
 הסיקריקון או הלוקח ממנו לבעל הבית מעות דמי השדה לא
 קנה וקשיא לרב הונא : מימרא הוא • שהיה אומר משום אחרים
 ואינה לא משנה ולא ברייתא ואי הוה אמר לה רב ציבי
 משמיה דנפשיה הוה מהדר גמרא גברא אגברא קרמית בתמיה :
 בשדה
 לפני עכו"ם כיון שהעשוי על פי דייני ישראל לאו היינו כשהעשוי נעשה על פי דייני עכו"ם (כ) :
דבר תורה אפילו בעכו"ם כשר • דכיון דכדון מעשים כאותן שכופין אותו להוליא דבישראל נמי אי שלא כדון מעשה פסול כדלמא שמואל בהמגרש (גיטין דף פ"ה וש"ס) חין ממשכנין חותן משום דכיון דלכפרה קאתו לא צעי משכני דוקא חטאות ואשמות שצאות על חטא לא צעי משכני שרולה שמאותו חטא יהיה לו כפרה חבל הכא נדר או נדבה חין מכפרים והא דקאמר ניחא ליה דתיהוי ליה כפרה היינו ממה שגדר שאס לא ישלם נדרו עונו ישא והא דאמר בתורת כהנים וצבחים (דף ו' וצ"ו) הא אמר בפ"ק דצבחים (דף ז') דעולה דורון היא ולא מכפרת מקופיח(ה) מכפרת מקיבעא לא מכפרת (ט) : א"ר סברא הוא דאגב חונסי' גמר ומקני • וא"ל כיון דמסבירא ידעינן דאגב חונסי' גמר ומקני אמאי חילטריך קרא גבי קרבן למיכתב דכופין אותו וי"ל דאי לאו קרא הוה אמנא חע"ג דגמר ומקני

מ צריך שיהיו גם החתימות יבשות בעת הנתינה כדי שלא יהיה כתב שיכול להודיף ומיהו אין עיכוב בדיעבד בחתימות רק בהגט עצמו (ט"ז) כמ"ש בסי' קכ"ד ורגילין לאסוף עשרה אנשים בעת נתינת הגט כדי לפרסם הדבר שהיא גרושה והדיינין והסופר והעדים מן המניין וכן קרובים ואין עיכוב כלל בדבר הזה כמובן :

האחרות ואין נ"מ בדין זה ואין למעות דאם הוא רק פסול דרבנן קיי"ל אם נשאת לא תצא בסי' ק"נ דבוודאי בפסול זה לא שייך לומר כן ומ"מ ה"ל לפרש ועוד דיש נ"מ לעניין אם קידש אחותה או אמה או בתה דלהרי"ף והגאון הוה קדושין גמורים ולרש"י ותוס' אין כאן קדושין כלל ואם אחר קידש לוו הערוה צריכה ממנו גט וצ"ע :

סימן קל"ד דיני ביטול מודעות בגט. ובו ל"ג סעיפים :

הטעם משום דמיחלף בכדין של ישראל גזרו שתפסול מן הכהונה אבל מן התורה אינו גט כלל דכתיב לפניהם ולא לפני כותים ע"ש ולכן אם אנסוהו כותים שלא כדין שלא היה חייב מן הדין לגרש אין בו אפילו ריח הגט ולא נפסלה לכהונה ולא גזרינן אמו שלא כדין דישאל דשם גופה הוה גזירה אמו כדין כמ"ש ואיך נגזור גזירה לגזירה (רש"י ט"ז) ואין לגזור אמו כדין דישאל דוודאי כדין דכותים או שלא כדין דישאל מיחלף בכדין דישאל כיון דבחדא מילתא שוין הן משא"כ שלא כדין דכותים אמו כדין דישאל לא מיחלף (גמ') כיון שאין בהן שויו כלל (וכפסול מכהונה אס תופס קדושי אחר עכ"ל ות"ג) :

ד וכיצד עושין כשהדין נותן שמחוייב לגרש ואין ידו תקיפה לכופו וצריכים לכופו ע"י ערכאות יבקשו הב"ד את הערכאות שיכופו אותו כך שיאמרו לו הננו כופים אותך עד שתעשה מה שב"ד של ישראל אומרים לך ואז דינו כאנסוהו ישראל וזהו ששנו חכמים במשנה שם גט המעושה בישראל כשר ובכותים פסול ובכותים חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך ע"ש (וכל אלו הדברים אין לנו לעשות בלי רשיון מהממשלה) :

ה וזה לשון הטור כתב הרמ"ה דווקא בזה הלשון אבל אם כותים כופין אותו ואומרים לו תן גט אע"פ שישראל אומר להם לכופו פסול ולא נקרא לא"א הרא"ש ז"ל דכיון שישראל אומר להם לכופו אפילו אם הכותים אומרים ליתן גט כשר עכ"ל ביאור דבריו שב"ד של ישראל בקשו אותם לכופו וכפוהו ליתן גט ולא הזכירו לו שיעשה מה שישראל מצוים לו ס"ל להרמ"ה דזהו כאנסוהו בעצמם והרא"ש סובר דכיון שהיתה ע"פ בקשת ישראל הוה כאנסוהו ישראל ואפשר לומר דלא פליגי דוודאי אם ישראל עומד בעת הכפיה וזה שומע שהישראל מבקשו לכופו והוא כופיהו ה"ז ממש ככפית ישראל ושייך בזה מעמו של הרמב"ם שהבאנו בסעיף ב' אבל אם הבקשה היתה שלא בפניו והכפיה היתה שלא בפניו ב"ד והכותים לא הזכירו לו כלל שם ישראל אלא תן גט אף שיודע שזהו ע"פ בקשת ישראל הוה כאנסוהו מעצמם או אפשר לומר דבהכי פליגי דהנה זה שכתבנו בסעיף ג' דכדין דכותים מן התורה אינו גט מדברי הרמב"ם לא משמע כן אלא דרם מדרבנו

א דבר ידוע ומוסכם שכל פעולה שהאדם עושה אם לא עשאה ברצונו אלא שאנסוהו לעשות אין עשייתו כלום והרי אפילו עבירה כשעשאה באונס אינו נענש ע"ז דכתיב ולנערה לא תעשה דבר וק"ו בנתינת גט שצריך להיות ברצונו של המגרש ואם אנסוהו ליתן גט הגט בטל מן התורה ואפילו לא מסר מודעא הגט בטל כיון שאנסוהו לכך וכן הדין במתנה כמ"ש בח"מ סי' ר"ה ושם בסעיף י' בארנו בזה ואין לשאול והרי יש כמה שכופין אותן ליתן גט כדתנן (כתוס' ט"ז) ואלו שכופין אותן להוציא הרי יש גט בע"כ אמנם באמת לזה שנינו (ערכין כ"ה) דבאלו שהדין נתן לכופ אותם ליתן גט כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכיון דאמר רוצה אני הרי עושה ברצון :

ב ויש בזה שאלה ואיך הוא רצון במה שאומר רוצה אני והלא כופין אותו שיאמר כן והדר ה"ל אונס והתשובה לזה כתב הרמב"ם ז"ל ספ"ב וז"ל שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב בו מן התורה כגון מי שהוכה עד שמכר או עד שנתן אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר האסור לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל ורוצה לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גירש לרצונו עכ"ל וזהו שאמרו חז"ל (נ"ב מ"ח) משום דמצוה לשמוע דברי חכמים כלומר לכן כי אמר רוצה אני גמר בלבו לגרשה דמצוה קעביד מאחר שחייבוהו חכמים להוציא (רש"י ט"ז) :

ג ולכן אם אנסוהו שלא כדין שאינו מחוייב ע"פ הדין ליתן גט ואנסו אותו ב"ד ליתן גט אפילו אמר רוצה אני ולא מסר מודעא או מסר מודעא ובטלה הגט פסול מן התורה אלא שמ"מ יש בו ריח הגט ופוסל לכהונה משום דגזרינן אמו כדין (כ"ט סקי"ג) וכן אפילו מי שהדין נתן שכופין אותו להוציא אסור לעשות ע"י כותים אלא ע"י ב"ד של ישראל ואם כותים אנסוהו לגרש אף שחייב לגרש מן הדין הגט פסול ואעפ"כ פוסלה מן הכהונה ופירשו חז"ל (פ"ח) :

ומה שנפתק כבודו באיש אחר רע מעללים שיצא משפמו מהממשלה הרוממה לשלחו לארץ גזירה ולעבוד שמה עבודות קשות ואינו רוצה לגרש את אשתו. אם יכולים לכופו ע"י א"י שיגרשנה :

הנה חף כי מאוד עגמה נפשי להשיב בדין זה ורבים עתה צעו"ר אשר לא ידעו ואשר אינם משימים לב להזכר מגב מעושה אינם ממון אי חונם נפשות ופן ישמע השומע ויעשה. אבל מה חמשה ש"ח להשיב פני כבודו וגם כי כפי מה שכתב כבודו החכה פרולה ביותר ואם תחנן יש לחוש למכשול עון. לכן הוכרחתי לכתוב מה שגראה לי בזה. והנה בודאי האיש הזה מדינה הוא מלוחן שכופין להוליא חף ע"י כותים. וחף שהגר"ח ז"ל כתב על דברי המחבר (בסימן קל"ד) שהביא תשובות הר"ח ז"ל שאם ידוע שהאיש אינו רשאי לעמוד במקום שגשאה מפני סכנת נפשות כופין אותו לגרשה. וכתב הגר"ח ז"ל ע"ז ג"כ כג"ל ר"ל דכל שאינו מפורש בהדיא בגמרא לכופין אין כופין. ואל"כ דמונע תשמיש ומזונות כופין מ"מ מפני שאינה רוצה ללאת אחריו לא איתמר בהדיא דכופין עכ"ל הגר"ח ז"ל. מ"מ הכא בהאי עובדה מונע מכל וכל דכיון שהוא בשבי לעבודה קשה במה יפרנסנה גם לא יבא אל ביתו לעולם. וחף שהוא חנום בדבר עכשיו. הא לא עדיף מנולד לו ריח הפה דכופין אעפ"י שהוא חנום. ברם דא לריך להודיע צענין כפי ע"י עכומ"ז שמתחילה לריכין להשיב צ"ד של שלשה שיגידו להבעל שעפ"י דין תוס"ק חייב לגרש את אשתו ואז אם יגרש ע"י עישוי שיאמרו לו הנכרים עשה מה שב"ד אומרים לך מהני. אבל מתחילה לריך הבעל לשמוע מפי צ"ד של ג' שרריך לגרש כמבואר לעיל בתשובה הקודמת באריכות :

ודנה במשנה איתא שאומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך וכתב הטור (בס' קל"ד) בשם הרמ"ה ז"ל דדוקא כשאומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך מהני. אבל אם העכו"ם אומרים לו סתם חן גב פסול דזה מיקרי עישוי עכו"ם. והטור כתב ע"ז בשם הר"ח ז"ל ולא נהירא. ולא פירש טעמו של הר"ח ז"ל במה לא נראו לו דברי הרמ"ה והב"ש כתב ג"כ כדברי הטור עי"ש (בס' קל"ד) :

אבל לענ"ד קשה לדחות דברי הרמ"ה וגם בסמ"ג ה' גירושין ראיתי שהביא בשם החוספתא ח"ל ובגוים חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שרבי פלוני אומר לך ע"כ. הרי משמע בהדיא כדברי הרמ"ה דצטין שיאמרו לו הנכרים שיעשה מה שישראל אומרים לו. ח"ל ר' ירוחם (בנתיב כ"ד ח"א) ח"ל וכן הוא בחוספתא עשה מה שישראל פלוני אומר לך. כלומר פלוני

דין אומר לך וע"פ חובטין אותו בגוים ליתן גב כשר כתיקן ח"ל. וכן בירושלמי כי בגוים חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאני אומר לך עכ"ל ר"י ז"ל וגם הר"ח ז"ל צטננו צ"צ הביא ג"כ דברי החוספתא ח"ל כמו שהביא ר"י ז"ל :

ובן נראה לי דעת הרשב"ם ז"ל שם צ"צ שכתב ח"ל ובפכומ"ז אם חנו רולים לכופו ע"י עכומ"ז ויהא כגע כשר מלמדיו חנו לעכומ"ז שיאמרו לו עשה מה שישראל אומרים לך דהשתא נמי הוי מלוה לשמוע דברי חכמים עכ"ל. לשון זה וודאי משמע שרריך הנכרי לומר לו עשה מה שישראל אומר לך. והאפשר לומר דהרשב"ם ז"ל כתב זה לפוס סברה המקשן דעממא דגע מעושה כדון כשר משום מלוה לשמוע דברי חכמים ולא כר"ה דאמר חבז חונסי' גמר ומגרש. ולהכי לריך שיזכיר הנכרי שכופהו לקיים מה שישראל אומר לו שאז יודע המגרש שצמה שליית לנכרי הכופה אותו מקיים מלוה לשמוע דברי חכמים. אבל לפי מהי דמסיק ר"ה דאמרין חבז חונסי' גמר ומגרש כשר חפילו אם לא הזכיר הנכרי שהכפי' הוא מחמת הישראל. דהא לפי טעם דחבז חונסי' גמר ומגרש אמרינן הא דצטננו"ם פסול הוא משום דרב משרשי' שלא תהא כל אחת ואחת תולה עלמה צטננו"ם. ולפ"ז אגע כשר חפילו אם לא הזכיר העכו"ם שם ישראל רק כיון שהב"ד ציקשו לעכו"ם שיכוף אותו מהני :

ולפי'ז צאו לחלוקת הסוגיות דצ"צ (ד' מ"ח) ובגיטין (ד' פ"ח) צטנמא דמעושה ע"י ח"י פסול אם הוא מן התורה כסוגיא צפ' המגרש או מדרבנן כסוגיא צפ' חזקת ויש צזה שיטות עמוקות להראשונים ז"ל והארכנו צזה בצוה"ת במק"א. לכן וודאי דיש לחוש לדעת האומרים דצטין שהנכרים יאמרו לו עשה מה שב"ד אומרים לך אחר שהגידו לו הב"ד שעפ"י דין מחויב לגרשה ומסופק אני אם יעלה ביד כבודו לעשות הכל כמו שכתבנו. גם מה שאפשר לעשות הדבר בהעלם שאר עמא דבר וודאי נכון הוא. כדי שלא ילמדו לכופו בגירושין ואח' קצועים חכמה ואין מפרשין לחכם כמותו :

סימן קסח

שאלה באשת כהן שאמרה לבעלה שקודם נשואיה היתה בבית הזונות כעשרה שבועות והבעל אמר

לקון. וא"כ קשה אמו ברשיעי עסקיק דכיון דהתורה חמרה לקון והוא מכוי' לקון ופושע הוא ואסו ניקו ונימא דקרא מיירי צעניד שלא כהונן ועוד דברי החוס' כסבו צעירובין (ק') דעשה הבאה ע"י פשיעה לא דחי ל"ם ואמאי שרי הכא למול. ועיין שם דפריך בש"ס ואי איכא אחר ליעבד אחר כדריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ם אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה ל"ם ע"ש הרי דפשיעה לתלמודא דבגוונא דאין עשה דוחה ל"ם כגון באפשר לקיים שניהם אין מילה דוחה נרעת וא"כ הכא נמי נימא דכיון דעשה ע"י פשיעה לא דחי ל"ם אין מילה דוחה נרעת [ואפשר לדחות דדוקא לענין איכא אחר מדמיך לה לעשה דוחה ל"ם משום דאיכא לאוקמי קרא דליכא אחר. אבל לענין עשה ע"י פשיעה ח"א לומר דלא דחי הו"ל שבה ע"י פשיעה דא"כ קרא דצבר למאי אמת] וז"ל דכונת הש"ס באומר לקון בהרתו הוא מהכוי' היינו שאומר שהוא רוצה צפהרתו אלולי אזהרת התורה להשמר בנגע נרעת היה רוצה לקוללו ולהסגר וכיון דרצונו ותשוקתו לסגר ולקון בהרת מחמת מלות מילה שוב לא מיקרי דבר שאינו מחכוי'. וא"כ תקשה אחי אמאי לא מקרי דבר שאינו מחכוי' הא חף שרוצה צפהרתו או צפהרת צנו מ"מ אינו רוצה לקון מחמת אזהרת התורה וקליטתו עכשיו היא רק לקיים מלות מילה אבל לפהר עצמו הא אינו רוצה ומקרי דבר שאינו מחכוי'. ח"ו דאמרין איכא כיון שעטם רצונו לפהר עצמו מהנרעת רק שאזהרת התורה מנע אותו ח"כ כשמתירין לו לקון לקיום מלות מילה מקרי מחכוי' לענין קליטת בהרת. כיון דעיקר הקליטה היה ניחא לי' אי לאו דאסרו רחמנא. ולא אמרינן דגם עכשיו לא מקרי מחכוי' לקליטת בהרת רק למלות מילה ח"ו ופשו אותו לגרש שלא מקרי בזה עגרה שלא ברצון אלא כיון שצטיקר הגירושין ניחא לי' מקרי רצון דאם נימא דגבי גירושין מקרי חונם משום שלא רצה לגרש מחמת סיבה אחרת חף דצטיקר הגירושין ניחא לי' ה"נ נימא דלא מקרי מחכוי' משום שלא רצה לפבור על האיסור חף דצטיקר הקליטה ניחא לי' ח"ו דכל היכא דעיקר הדבר ניחא לי' ומנעתו איזה סיבה ונתהווה איזה דבר והסיר סיבה המעכבתו ועשה כרצונו הקודם מיקרי רצון וכוונה. מיהו יש לחלק דהתם שהמלוה דחה ממנו איסור הקליטה שפיר מיקרי מחכוי' לקליטה כיון דצחמת רוצה הוא בקליטה וצפהרת רק שמונע עצמו משני האיסור וכשהמלוה מחיר לו הקליטה שוב הוי הקליטה ברצון. משא"כ היכא שהחונם הביאו שלא להשיגה על דבר המונעו מלעשות רצונו ולגרשה דבזה אמרינן דגם עתה הגירושין שלא ברצון כיון שלא רצה לגרש עד שחלם :

וקצת יש להביא ראיה מהא דאמרין במנחות (דף פ"א) צנודר להביא תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים כופין אותו להביא תודה עם לחם וזבח עם נסכים ופריך שם אמאי כופין הא הוי נדר ופתחו וכמו שאם היה יודע שרריך להביא לחם לא היה נודר להביא תודה ומשני ר' יוחנן ומיירי דאמר חנו הייתי יודע שאין מביאים בלא לחם הייתי נודר להביא. עם לחם להכי כופין אותו והא הכא דמ"מ צענת נדרו אפר בלא לחם ולא רצה להביא עם לחם אפ"ה אמרינן כיון שהטעות מבטל מה שלא רצה להביא עם לחם נשאר נדרו בחוקטו וה"נ גבי ר"ד שהטעות מבטל מה שלא רצה לעבור על דברי חבזי' נשאר מה שצחמת רוצה מעצמו לגרש רצון גמור והוי מגרש מרצונו וע"ג צזה :